



Република Србија
Привредни апелациони суд
5 Пж 7420/15
09.12.2015. године
Београд

ПРИВРЕДНИ АПЕЛАЦИОНИ СУД, у већу састављеном од судије Ђорђа Јовановић, као председника већа, судије Браниславе Горавице и судије Весне Тодоровић, као чланова већа, у правној ствари тужиоца ЈУГОБАНКА АД Београд у стечају, чији је пуномоћник адвокат Димитрије Ђорђевић из Београда, ул. Краља Милутина бр. 47, против туженог „ЈУГОДРВО - ХОЛДИНГ“ АД Београд, ул. Омладинских Бригада бр. 86, чији су пуномоћници адвокати из АОД Дражић, Беатовић, Стојић, Краља Милана бр. 29, ради дуга, вредност предмета спора 7.805.281,15 USD, у поступку по жалби тужиоца против пресуде Привредног суда у Београду 28 П 528/2013 од 17.09.2015. године, донео је у седници већа дана 09.12.2015. године,

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Привредног суда у Београду 28 П 528/2013 од 17.09.2015. године, у ставовима изреке под II и III и предмет у том делу се враћа првостепеном суду на поновно одлучивање.

Образложење

Првостепеном пресудом у ставу изреке под I одбијен је приговор литиспеденције, у ставу II одбијен је тужбени захтев да се тужени обавезе да тужиоцу исплати износ од 7.805.281,15 USD са каматом на годишњем нивоу у висини референтне каматне стопе коју прописује Централна европска банка увећано за осам процентних поена, почев од 04.09.2014. године до исплате, а у ставу III изреке тужилац је обавезан да туженом исплати износ од 2.028.600,00 динара на име трошкова парничног поступка.

Тужилац благовременом и дозвољеном жалбом, изјављеном из свих разлога прописаних у члану 373. Закона о парничном поступку, побија првостепену пресуду у делу одлуке садржане у ставовима под II и III изреке, па у смислу жалбених навода предлаже да се иста преиначи или укине и предмет врати првостепеном суду на поновни поступак и одлучивање.

У одговору на жалбу тужени оспорава основаност жалбених разлога и тачност жалбених навода, па предлаже да се жалба тужиоца одбије као неоснована и потврди првостепена пресуда.

Привредни апелациони суд пре свега напомиње да је поступак у овој правној ствари покренут тужбом која је поднета првостепеном суду 30.12.1994. године. Из тога произлази да се на основу члана 506. став 1. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“, бр. 72/2011) овај поступак спроводи по одредбама Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“, бр. 125/204 и 111/2009). Зато је

Привредни апелациони суд сматрао да указивање на битне повреде поступка у жалби тужиоца навођењем чланова новог закона у суштини представља указивање на повреде из члана 361. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“, бр. 125/204 и 111/2009).

Испитујући првостепену пресуду на основу члана 372. Закона о парничном поступку, Привредни апелациони суд налази да је жалба основана.

Првостепена пресуда захваћена је битним повредама одредаба парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку, јер иста има недостатака због којих се њена правилност не може испитати, обзиром да првостепени суд уопште није утврдио које се материјално правне одредбе меродавних прописа у конкретном случају имају применити, нити чињенице које би биле одлучне за примену тих прописа.

Према стању у списима, Раднички савет РО „Југодрво“ ООУР Спољна трговина из Београда на седници одржаној 22.11.1988. године донео је одлуку којом је одобрено предузећу „Furniture Americana Inc“, задужење код Југобанке - Агенције New York - USA, за износ од 3.400.000,00 USD по кредитној линији за обртна средства са коришћењем од 01.01.1989. године до 31.12.1989. године, са наменом финансирања извоза робе из Југославије на тржиште USA, да ОУР Спољна трговина из Београда у саставу РО „Југодрво“ гарантује Југобанци уредно враћање кредита авалираним меницама предузећа „Furniture Americana Inc“ са седиштем у Њујорку, које ће презентирати Југобанци удруженој банци Београд, које банка може користити у случају неуредног измирења обавезе њихове фирме у иностранству.

Југобанка Агенција Њујорк, као давалац кредита и „Furniture Americana Inc“ USA, као корисник кредита, закључили су Уговор о кредиту број 176/88 од 22.12.1988. године којим је било предвиђено да корисник кредита може да користи средства из ове кредитне линије до 31.12.1989. године.

Раднички савет предузећа „Југодрво“ Београда на седници одржаној 10.11.1989. године донео је одлуку којом је одобрено предузећу „Furniture Americana Inc“ USA, задужење код Југобанке - Агенције New York - USA, за износ од 3.400.000,00 USD по кредитној линији за обртна средства са коришћењем од 01.01.1990. године до 31.12.1990. године, са наменом финансирања извоза робе из Југославије на тржиште USA, да предузеће „Југодрво“ Београд гарантује Југобанци уредно враћање кредита авалираним меницама предузећа „Furniture Americana Inc“ USA, које ће презентирати Југобанци удруженој банци Београд, које банка може користити у случају неуредног измирења обавезе њихове фирме у иностранству.

Југобанка Агенција Њујорк, као давалац кредита и „Furniture Americana Inc“ USA, као корисник кредита, закључили су Уговор о кредиту бр. 260/90 од 30.01.1990. године, којим је било предвиђено да корисник кредита може да користи средства из одобрене кредитне линије до 31.12.1990. године.

У члану 1 оба уговора предвиђено је: да се кориснику кредита одобрава кредитна линија до максималног износа од 3.400.000,00 USD, у авансима према захтеву корисника кредита, да ће аванс бити одобрен на рачун корисника кредита код даваоца кредита, да ће за одобрени износ аванса бити задужен рачун корисника кредита у корист рачуна југословенског извозника код/преко надлежне Основне банке Југобанке у Југославији, да корисник кредита мора презентирати кредитору сва потребна документа, да је плаћање у складу са наменом наведеном у члану 1, тачка 1.05 овог уговора (тачка 1.01.), да ће се отплата вршити у максималном року од 360 дана од датума сваког аванса (тачка 1.02.); да ће

каматна стопа бити примарна каматна стопа даваоца кредита, повремено промењива увећана за 0,25%, да ће се плаћати крајем сваког месеца, да ће се месечном каматом задуживати рачун дужника код кредитора (тачка 1.03); да у случају да дужник пропусти да отплати главницу или камату од датума доспећа да ће давалац кредита зарачунавати казнену камату која се израчунава у износу од 1% на месечном нивоу изнад примарне каматне стопе која је наведена у члану 1 став 1.03, да ће се рачун корисника кредита код даваоца кредита задуживати месечно за износ казнене камате, да у случају да корисник кредита не буде редовно отплаћивао рате по кредитној линији, давалац кредита задржава право да обустави даље коришћење средстава по кредитној линији и да може захтевати да дуг буд отплаћен у целини (тачка 1.04). У члану 2. оба уговора предвиђено је да је пре исплате аванса, корисник кредита у обавези да кредитору достави Promissory Note издату од стране корисника кредита и бланко меницу акцептирану од стране корисника кредита и гарантовану (авалирану) од стране Југодрва, Београд.

По основу Уговора о кредиту број 176/88 од 22.12.1988. године Предузеће „Furniture Americana Inc“ USA, као корисник кредита, предало је Promissory Note број 176/88 од 22.12.19.88. године и три бланко менице које је индосирао корисник кредита, а авалирала РО „Југодрво“ Београд ООУР „Спољна Трговина“ Београд, као и меничну изјаву РО „Југодрво“ Београд ООУР „Спољна Трговина“ Београд. У меничној изјави је наведено да се према Уговору о кредиту којим им Југобанка одобрава кредитну линију за финансирање извоза дрвеног намештаја у висини од 3.400.000,00 USD са роком враћања од 360 дана да се Југобанци, као осигурање њених потраживања уручују три бланко менице, да су авал на меници потписала овлашћења лица Предузећа „Југодрво“ Београд, да се овлашћује Југобанка да попуни бланко авалиране менице до висине њихових доспелих, а неплаћених обавеза из кредита (отплата главнице, редовне и затезне камате), да овлашћује Југобанку да у менице унесе све друге недостајуће елементе и да тако испуњене менице употреби за наплату њихових доспелих а неплаћених обавеза из кредита.

По основу Уговора о кредиту бр. 260/90 од 30.01.1990. године. Предузеће „Furniture Americana Inc“, као корисник кредита, предало је Promissory Note број 260/89 и три бланко менице које је индосирао корисник кредита, а авалирало Предузеће „Југодрво“ Београд. Предузеће „Југодрво“ Београд, дало је меничну изјаву у којој је наведено да се према Уговору о кредиту којим им Југобанка одобрава кредитну линију за финансирање извоза дрвеног намештаја у висини од 3.400.000,00 USD са роком враћања од 360 дана, Југобанци, као осигурање њених потраживања уручују три бланко менице, да су авал на меници потписала овлашћења лица Предузећа „Југодрво“ Београд, да се овлашћује Југобанка да попуни бланко авалиране менице до висине доспелих а неплаћених обавеза из кредита (отплата главнице, редовне и затезне камате), да овлашћује Југобанку да у менице унесе све друге недостајуће елементе и да тако испуњене менице употреби за наплату њихових доспелих а неплаћених обавеза из кредита.

Тужилац је дана 30.12.1994. године поднео тужбу којом је тражио да се тужени обавезе да му плати дуг по основу Уговора о кредиту број 176/88 од 22.12.1988. године у износу од 1.039.365,73 USD и дуг по основу Уговора о кредиту бр. 260/90 од 30.01.1990. године у износу од 3.042.174,90 USD, као и редовну и затезну камату која по оба уговора на дан 30.11.1994, године износи 1.136.559,12 USD. У поднеску од 28.05.2015. године определио је тужбени захтев

у складу са налазом и мишљењем вештака за исплату износа од 7.805.281,15 USD са каматом од 04.09.2014. године до исплате.

Тужилац тужбени захтев заснива на тврдњи да је тужени као матично предузеће и оснивач предузећа „Furniture Americana Inc“ гарантовао за враћање спорног дуга по наведеним Уговорима о кредиту.

Тужени се од постављеног тужбеног захтева бранио истичући приговор недостатка активне легитимације на страни тужиоца, приговор застарелости утуженог потраживања, да није признао застарелу обавезу и да не постоји дуг туженог или предузећа „Furniture Americana Inc“ према тужиоцу.

Из списка предмета произилази да је решењем Савезног секретаријата за спољну трговину број 17-15856/3 од 04.01.1974. године одређен упис у регистар пословних јединица у иностранству, под редним бројем Р 170 представништва у Њујорку, САД, које је основала Организација удруженог рада „Југобанка“, Београд, а решењем број 22-9412 од 20.04.1984. године одређен упис у регистар сталних пословних јединица у иностранству под редним бројем СР 564/3-84 сталне пословне јединице експозитуре у Њујорку, САД. Решењем Савезног секретаријата за економске односе са иностранством бр. 08-07-1738/1 од 19.04.1990. године одређен је упис у Регистру пословних јединица под редним бројем РЈ-41/1-90 пословне јединице у Њујорку, САД, основане од стране Југобанке ДД, која ће пословати под називом Југобанка, Агенција Њујорк, САД, да се брише из Регистра сталних пословних јединица у иностранству под редним бројем СР 564/3-84 стална пословна јединица експозитура у Њујорку, САД, коју је Основала Југобанка - Удружена Банка Београд. Из решења НБЈ број 16 од 27.05.1994. године првостепени суд је утврдио да је наведеним решењем уписана у регистру финансијских организација у иностранству који се води код НБЈ под редним бројем 16 Агенција Југобанка д.д у САД-у са седиштем у Њујорку, под називом Југобанка дд New York Агенција. У образложењу решења наведено је да Агенција према прописима СР Југославије нема својство правног лица. Тужени није поднео доказе из којих би се могло утврдити да је тачна његова тврдња је да Југобанка Агенција Њујорк имала својство правног лица.

Према одредби члана 99. став 5. Закона о спољнотрговинском пословању („Сл. лист СФРЈ“, бр. 63/89), који је био на снази у тренутку закључења уговора, и члана 78. став 3. Закона о спољнотрговинском пословању („Сл. лист СРЈ“, бр. 46/92, 49/92 - испр., 16/93, 24/94, 28/96, 29/97, 59/98, 44/99, 53/99, 55/99 - испр., 73/2000 и 23/2001 и „Сл. гласник РС“, бр. 101/2005 - др. закон), који је био на снази у тренутку подношења тужбе, представништво, пословна јединица и други облик обављања привредне делатности у иностранству саставни су део предузећа које их је основало, немају статус правног лица, обављају послове по налогу оснивача и подносе оснивачу извештај о раду.

Стога, правилно је првостепени суд на основу наведених писаних доказа које је тужилац поднео уз поднесак од 20.11.2013. године, закључио да је тужилац активно легитимисан, да тражи наплату потраживања по основу наведених Уговора о кредиту које је закључила његова пословна јединица, која нема својство правног лица.

На основу налаза и мишљења вештака и изјашњења вештака првостепени суд је утврдио: да су средства кредита одобрена дужнику „Furniture Americana Inc“ и да су по налогу дужника преношена на рачун овде туженог; да је на основу Уговора о кредиту број 176/88 од 22.12.1988. године предузеће „Furniture Americana Inc“ искористило кредит у износу од 3.458.375,34 USD, да је наведени износ кредита пренет на рачун туженог, да су појединачни износи кредита

доспевали за наплату у периоду од 20.12.1989. године до 21.12.1990. године, да је дужник измирио дуг у износу од 2.419.009,61 USD, да није измирио дуг у износу од 1.039.365,73 USD; да је по основу Уговора о кредиту бр. 260/90 од 30.01.1990. године дужник искористио кредит у износу од 3.089.418,89 USD, који износ је пренет у корист овде туженог, да је дужник вратио износ од 50.000,00 USD да је остао неизмирен дуг по основу кредита од 3.039,418,89 USD, да се појединачне обавезе по кредиту доспевале у периоду од 21.12.1990. године до 29.11.1991. године.

Првостепени суд је на основу овако утврђеног чињеничног стања закључио да је тужени само менични јемац (авалиста), а не јемац за обавезе предузећа „Furniture Americana Inc“ из предметних Уговора о кредиту, односно да тужени нема својство јемца у складу са одредбама члана 997. и 998. Закона о облигационим односима, да тужилац своје потраживање према туженом може остварити применом Закона о меници, те да је потраживање застарело у складу са чланом 78. у вези члана 31. Закона о меници, с обзиром да су потраживања по Уговору о кредиту бр. 176/88 од 22.12.1988. године доспевала у периоду од 20.12.1989. године до 21.12.1990. године, а по Уговору о кредиту бр. 260/90 од 30.01.1990. године у периоду од 21.12.1990. године до 29.11.1991. године, а да је тужба поднета 31.12.1994. године, да је стога неоснован тужбени захтев тужиоца за исплату утуженог потраживања.

Овакав закључак првостепеног суда за сада се не може прихватити.

Ово стога што тужилац није поднео регресну меничну тужбу против туженог, као авалисте, који је гарантовао за обавезе предузећа „Furniture Americana Inc“, а уз тужбу је поднео фотокопију непопуњених меница. При томе, тужилац није ни тврдио да је потпунио бланко менице које су му предате сагласно члану 2 наведених Уговора о кредиту, већ је у тужби навео да је тужени, као матично предузеће и оснивач предузећа „Furniture Americana Inc“, гарантовао за обавезе тог предузећа, као солидарни дужник. Следи, да тужилац према туженом није истакао менично правни захтев, те да је код оцене приговора застарелости требало применити одредбе члана 371. Закона о облигационим односима, које важе за основни посао (Уговор о кредиту), а не одредбе Закона о меници.

У конкретном случају тужени би се могао сматрати јемцем за целокупну обавезу предузећа „Furniture Americana Inc“ само ако се уговором о јемству закљученим са повериоцем у смислу члана 997. Закона о облигационим односима обавезао да испуни пуноважну и доспелу обавезу дужника, ако то овај не учини, а такав уговор обавезује јемца само ако је изјава о јемчењу дата писмено сагласно члану 998. истог Закона. Обавеза јемца заснована је у самосталном правном односу са повериоцем потраживања која настаје у тренутку када учини писану изјаву којом исту преузима, која је једнака обавези главног дужника из основног правног посла и условљена изостанком испуњења обавезе од стране дужника. Обавезност изјаве о јемству у погледу форме ограничена је искључиво на њену писану форму у погледу субјекта који преузима обавезу у смислу члан 72. Закона о облигационим односима, с обзиром да писмена форма изјаве о јемству не штити јавни интерес већ се њоме упозорава јемац на значај и тежину обавеза проистеклих из таквог правног посла. Одредбом члана 998. Закона о облигационим односима прописано је да јемчева изјава мора бити дата у писменом облику, али се не искључује потреба да и поверилац да изјаву којом прихвата јемство. Оно што се разликује, јесте форма ових изјава. Неопходно је да изјава јемца о прихватању јемства буде дата у писменом облику, док се за изјаву повериоца то не захтева. Следи да се у смислу наведене одредбе захтева

сагласност воља у смислу члана 26. Закона о облигационим односима, али се захтева да једна од тих воља буде дата у писменом облику, док се за другу не захтева посебна форма. Значи да уговор о јемству може настати као пуноважан уговор ако је јемац своју вољу изразио писмено, а поверилац своју вољу изразио било како (усмено, писмено). Битно је да је дошло до сагласности воља јемца и повериоца о јемству и да је изјава о јемству дата у писменом облику.

Првостепени суд је на основу оцене изведених доказа закључио да тужилац није доказао својство јемца јер је оценио да Записници са седница Радничког савета туженог од 22.11.2988. године и 10.11.1989. године и меничне изјаве које је тужени доставио уз бланко менице не представљају писмене изјаве о јемчењу у смислу члана 998. Закона о облигационим односима.

Из садржине записника Радничког савета од 22.11.1988. године и од 10.11.1989. године произилази да је наведено да тужени гарантује Југобанци уредно враћање кредита авалираним меницама, које банка може користити у случају неуредног измирења обавезе његове фирме у иностранству. У меничним изјавама које су дате од стране туженог наведено је да се на основу предметних Уговору о кредиту Југобанци, као осигурање њених потраживања уручују три бланко менице, да су авал на меници потписала овлашћења лица, да се овлашћује Југобанка да попуни бланко авалиране менице до висине њихових доспелих а неплаћених обавеза из кредита (отплата главнице, редовне и затезне камате), да овлашћује Југобанку да у менице унесе све друге недостајуће елементе и да тако испуњене менице употреби за наплату њихових доспелих а неплаћених обавеза из кредита.

У налазу и мишљењу вештака од 21.11.2014. године у тачки 2 наведено је да су средстава кредита преношена на рачун дужника предузећа „Furniture Americana Inc“ USA, а затим по налогу дужника на девизни рачун туженог и то у висини одређеној по захтеву туженог.

Из наведеног следи да је наведене изјаве туженог требало тумачити у склопу осталих изведених доказа и истражити да ли је у њима поред изјаве туженог, као авалисте, садржана и изјава о јемчењу у смислу члана 998. Закона о облигационим односима и да ли је дошло до сагласности воља туженог, као јемца, и тужиоца, као повериоца. Посебно имајући у виду чињеницу да су по налогу корисника кредита предузећа „Furniture Americana Inc“ на девизни рачун туженог пренета средства одобрена кориснику кредита по основу предметних Уговора о кредиту, а да тужени није образложио у чему се састојала његова обавеза, у вези средстава пренетих на његов рачун.

Даље, првостепени суд у образложењу пресуде наводи да тужени није био са тужиоцем у уговорном односу по предметним Уговорима о кредиту, да није вршио враћање кредита, нити је постојала обавеза тужиоца да документацију - изводе о извршеним плаћањима дужника доставља туженом. Међутим, сам тужени је у поднеску од 26.02.2013. године у тачки 19 навео да је вршио плаћања тужиоцу по предметним уговорима о кредиту.

У налазу и мишљењу вештака од 21.11.2014. године у тачки 2/5 наведено је да је тужени платио тужиоцу дуг свог зависног друштва и то: дана 27.09.1991. године износ од 59.391.090,00 динара, дана 30.09.1991. године износ од 10.988.550. динара, односно укупно 70.379.640,00 динара, да тужилац није прихватио динарску уплату и да је дана 25.11.1991. године вратио туженом динарски износ од 70.379.640,00 динара, да је наведени износ тужени поново уплаћивао тужиоцу, а тужилац враћао динарске уплате, да уплаћени динарски износ 25.01.1992. године тужилац није вратио туженом и да је исти остао на

рачуно тужиоца, да динарска уплата представља противвредност износа од 3.209.621,80 USD, ако се прерачун изврши по продајном курсу из Курсне листе Удружења банака Југославије бр. 189 од 27.09.1991. године и број 190 од 30.09.1991. године.

У допунском налазу и мишљењу вештака од 28.04.2015. године наведено је: ако се висина дуга утврди тако што се динарске уплате туженог у еквивалентну вредности USD прерачуна применом курса НБЈ за ДЕМ који је коришћен од стране РЈУП код обрачуна екстра профита и реалног званичног курса USD (тачка 3/4); да доспели невраћени кредит на дан 31.12.1991 износи 2.732.485,98 USD (под тачка 3/4/1/a); да на дан вештачења 04.09.2014. године може да износи 7.805.281,15 USD (2.732.485,98 USD - невраћени део кредита и 5.072.795,17 USD обрачуната затезна камата до 04.09.2014. године).

Тужилац је у поднеску од 28.05.2015. године у складу са овом варјантом налаза и мишљења вештака определио тужбени захтев за исплату износа од 7.805.281,15 УСД са каматом.

Из наведеног следи да је закључак првостепеног суда да тужени није вршио враћање кредита у супротности са стањем у списима предмета, јер је сам тужилац определио тужбени захтев према варјанти налаза и мишљења вештака која полази од претпоставке да је тужени вршио плаћања тужиоцу. При томе, првостепени суд ову варјанту налаза и мишљења вештака није ценио у склопу осталих изведених доказа и не образлаже зашто се иста не може прихватити.

Даље, првостепени суд у образложењу наводи да тужилац до закључења главне расправе није доставио веродостојне доказе из којих би се могла несумњиво утврдити висина потраживања тужиоца према туженом. У налазу и мишљењу вештака у вези коришћења, трансфера, доспећа и враћања кредита приказани су подаци, уз означавање броја изворног документа у коме су подаци исказани. Стога нејасно је због чега се не могу прихватити докази који су били предмет вештачења. При томе, тужени није конкретно навео који подаци и на основу ког документа наведеног у налазу су погрешно исказани.

Све наведено чини ову пресуду неразумљивом и нејасном, па се њена правилност не може испитати, што представља битну повреду из члана 361. став 2. тачка 12. Закона о парничном поступку, на коју се жалбом тужиоца основано указује.

У поновљеном поступку првостепени суд ће отклонити наведене битне повреде одредаба парничног поступка, па ће поновним извођењем већ изведених доказа и по потреби извођењем нових доказа, утврдити да ли постоји уговор тужиоца и туженог о јемству за обавезе корисника кредита по основу предметних Уговора о кредиту или да ли се тужени обавезао повериоцу или дужнику да испуни обавезу. Ако утврди да постоји уговорна обавеза туженог утврдиће да ли је потраживање тужиоца према туженом по основу предметних Уговора о кредиту застарело и у зависности од тога колико износи дуг туженог према тужиоцу по основу предметних Уговора о кредиту и то на име главног дуга, уговорне камате и затезне камате за период доцње у плаћању. При томе, имаће у виду да тужилац нема право на затезну камату на обрачунату затезну камату док не буде плаћен главни дуг, као и да се висина стопе затезне камате не може уговорати, да ако плаћање гласи на плаћање у некој другој валути да се њено испуњење може захтевати у домаћем новцу према курсу који важи у тренутку испуњења обавезе сагласно члану 395. Закона о облигационим односима, да из садржине поднеска од 28.05.20105. године произлази да тужилац није ставио захтев за камату на годишњем нивоу у висини референтне каматне стопе коју прописује Централна

европска банка, већ банка земље домицилне валуте. Потом ће на тако утврђено чињенично право правилно применити материјално право и донети нову одлуку о тужбеном захтеву и трошковима поступка у којој ће навести разлоге о свим битним чињеницама.

Из изнетих разлога, а применом члана 376. Закона о парничном поступку, одлучено је као у изреци.

БГ/НМ/СС

Председник већа – судија
Ђорђе Јовановић, с.р.

За тачност отправка